

1023
ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

πρὸς τοὺς Ἱερωτάτους καὶ Θεοφιλεστάτους

ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΔΕΛΦΟΥΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΣ καὶ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ

καὶ τὸν περὶ αὐτοὺς

ΙΕΡΟΝ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΗ ΚΛΗΡΟΝ

ΚΑΙ ἌΠΑΝ ΤΟ ΕΥΣΕΒΕΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ

ΠΛΗΡΩΜΑ

ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1895

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

30%

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

πρὸς τοὺς Ἱερωτάτους καὶ Θεοφιλεστάτους

ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΔΕΛΦΟΥΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΣ καὶ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ

καὶ τὸν περὶ αὐτοὺς

ΙΕΡΟΝ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΗ ΚΛΗΡΟΝ

ΚΑΙ ΑΠΑΝ ΤΟ ΕΥΣΕΒΕΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ

ΠΛΗΡΩΜΑ

ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

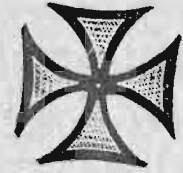
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1895

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Ἀριθ. $\frac{\text{Πρωτ. 5390}}{\text{Διεκπ. 3378}}$

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Πατριαρχική και Συνοδική ἐπιστολή πρὸς τοὺς Ἱερωτάτους καὶ Θεοφιλεστάτους ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους καὶ τὸν περὶ αὐτοὺς ἱερὸν καὶ εὐχγῆ κληρὸν καὶ ἅπαν τὸ εὐσεβὲς καὶ ὀρθόδοξον πλήρωμα τοῦ ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως.

«Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ὡς ἀναθεωροῦντες τὴν ἑλθούσῃ τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέταις μὴ περιφέρεσθε» (Ἑβρ. ιγ'. 7—8).

α'. Βαθείως θλίβεται καὶ ὀδύνη συνέχεται μεγάλη πᾶσα εὐσεβῆς καὶ ὀρθόδοξος ψυχὴ εἰλικρινῶς ζηλοῦσα τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, βλέπουσα ὅτι ὁ μισόκαλος καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος φθόνῳ τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας ὠλοῦμενος οὐ διαλείπει ἐκάστοτε ποικίλα ἐνσπείρων ζιζάνια εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Κυρίου, τοῦ συνιᾶσαι τὸν σῆτον. Ἐνθεν τοι καὶ ἀνέκαθεν ἀνεφύησαν αἰρετικὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ζιζάνια, ἅπερ πολλαχῶς ἐλυμήναντο καὶ λυμαίνονται τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἅπερ ὡς σπέρματα πονηρὰ καὶ μέλη σεσιγότα δικαίως ἀποκόπτονται ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς σώματος τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἐν ἐσχάτοις δὲ χρόνοις ὁ πονηρὸς διέσπασεν ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔθνη ὀλόκληρα τῆς Δύσεως, ἐμφυτήσας τοῖς ἐπισκόποις τῆς Ρώμης φρονήματα ὑπερφιάλου ἀλαζονείας, ποικίλας γεννητάτης κιννοτομίας ἀθέσμων καὶ ἀντευαγγελικῶν. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ δὴ καὶ παντὶ τρόπῳ ἀγωνίζονται οἱ κατὰ καιρὸν πάπαι τῆς Ρώμης, ἵνα ὑποτάξωσιν εἰς τὰς ἐαυτῶν πλάνας τὴν ἀκραδάντως ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν τῇ πατροπαραδότῳ τῆς πίστεως ὀρθόδοξίᾳ στοιχοῦσαν καθολικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἐνώσεις κατὰ τὴν ἰδίαν φαντασίαν ἐπιδιώκοντες ἀπλῶς καὶ ἀδυσανίστως.

SISMANGIOLIO
MIGRANO

β'. Οὕτω δὴ ὁ νῦν Μακαριώτατος πάπας Ρώμης Λέων ΙΓ'. ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐπισκοπικοῦ αὐτοῦ Ἰωσήλαιου ἐδημοσίευσεν κατὰ Ἰούνιον τοῦ παρελθόντος σωτηρίου ἔτους ἐγκύκλιον ἐπιστολήν, πρὸς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς λαοὺς τῆς οἰκουμένης ἀποτεινομένην, δι' ἧς προσκαλεῖ ἅμα καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ὀρθόδοξον καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν εἰς τὴν μετὰ τοῦ παπικοῦ θρόνου ἔνωσιν, ἐννοῶν τὴν ἔνωσιν ταύτην ὡς δυναμένην γενέσθαι μόνον δι' ἀναγνωρίσεως αὐτοῦ ὡς ἄκρου ἀρχιερέως καὶ υπερτάτου πνευματικοῦ τε καὶ κοσμικοῦ ἄρχοντος τῆς καθόλου Ἐκκλησίας καὶ μόνου ἀντιπροσώπου τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάσης χάριτος διανομέως.

γ'. Καὶ πᾶσα δὴπου καρδία χριστιανικὴ ὀφείλει ἐμφορεῖσθαι τοῦ πόθου τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώσεως, ἐξαιρέτως δὲ σύμπασα ἡ ὀρθόδοξοῦσα οἰκουμένη, ὑπὸ ἀληθοῦς πνεύματος εὐσεβείας ἐμπνεομένη συνωδᾷ τῷ θεῷ σκοπῷ τῆς συστάσεως τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ θεανθρώπου Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, διακαῶς ἐπιποθεῖ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ ἐνὶ κανόνι τῆς πίστεως καὶ ἐπὶ τοῦ θεμελίου τῆς ἀποστολικῆς καὶ πατροπαραδότου διδασκαλίας, ὄντος ἀκρογωνιαίου λίθου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ¹. Ὅθεν καὶ καθ' ἐκάστην ἐν ταῖς δημοσίαις πρὸς Κύριον δεήσεσιν εὐχεται ὑπὲρ τῆς ἐπισυναγωγῆς τῶν ἐσκοπισμένων καὶ τῆς τῶν πεπλανημένων ἐπανόδου εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, ἧτις μόνη ἄγει πρὸς τὴν ζωὴν τῶν ἀπάντων, τὸν μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν². Συμφώνως δὲ πρὸς τὸν ἱερόν τοῦτον πόθον ἡ καθ' ἡμᾶς ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πάντοτε ἐτοιμῶς ἔχει ἀποδέξασθαι πᾶσαν περὶ ἐνώσεως πρότασιν, ἐὰν μόνον ὁ τῆς Ρώμης ἐπίσκοπος ἀποτινάξῃ ἅπαξ διὰ παντὸς τὸν ὄρμαθὸν τῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ παρεισαχθέντων πολλῶν καὶ ποικίλων ἀντευαγγελικῶν νεωτερισμῶν, τῶν καὶ προκαλεσάντων τὴν λυπηρὰν διαίρεσιν τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, καὶ ἐπανεῖλθη εἰς τὸ ἔδαφος τῶν ἁγίων ἐπὶ τὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, αἵτινες, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι συγκροτηθεῖσαι ἐξ ἀντιπροσώπων πασῶν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν πρὸς διευκρίνησιν τῆς ὀρθῆς τῆς πίστεως διδασκαλίας κατὰ τῶν αἰρετιζόντων, ἔχουσι κῆρος καθολικὸν καὶ ἀίδιον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο δὲ καὶ διὰ συγγραφῶν καὶ δι' ἐγκυκλίων ἐπιστολῶν οὐ διέλιπεν ὑποδεικνύουσα τῇ παπικῇ Ἐκκλησίᾳ, σαφῶς καὶ διαρρήδη

διατυπώσασα, ὅτι, ἐφ' ὅσον αὐτὴ μὲν ἐμμένει ἐν ταῖς καινοτομίαις αὐτῆς, ἡ δὲ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν ταῖς θείαις καὶ ἀποστολικαῖς παραδόσεσι καὶ τοῖς θεσμοῖς τῶν ἐννέα πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, καθ' οὓς αἱ τῆς Δύσεως Ἐκκλησίαι ἦσαν ὁμόδοξοι καὶ ἡνωμένοι μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, πᾶς λόγος περὶ ἐνώσεως μάταιόν τί ἐστι καὶ κενόν. Ὅθεν καὶ ἐσιγήσαμεν ἄχρι τοῦδε καὶ ἀπηξιώσαμεν λαβεῖν ὑπὲρ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος παπικὴν ἐγκύκλιον, ἀνωφελές ἡγησάμενοι λαλεῖν εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων. Ἐπειδὴ ὅμως ἀπὸ τινος χρόνου ἡ παπικὴ Ἐκκλησία, ἐγκαταλιποῦσα τὴν ὁδὸν τῆς πειθοῦς καὶ τῆς συζητήσεως, πρὸς κοινὴν ἔκπληξιν καὶ ἀπορίαν ἤρξατο σκανδαλίζειν τὰς συνειδήσεις τῶν ἀπλουστέρων ὀρθόδοξων χριστιανῶν δι' ἐργαζομένων δολίῶν, εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ μετασχηματιζομένων¹, ἀποστέλλουσα εἰς τὴν Ἀνατολὴν κληρικούς ὑπὸ τὸ ἔνδυμα καὶ τὸ κάλυμμα τῶν ὀρθόδοξων ἱερέων καὶ ποικίλα ἄλλα ἀπατηλὰ μηχανωμένη μέσα πρὸς ἐπίτευξιν τῶν προσηλυτιστικῶν αὐτῆς σκοπῶν, διὰ ταῦτα ἐκ καθήκοντος ἱεροῦ ἀπολύομεν τὴν πατριαρχικὴν ταύτην καὶ συνοδικὴν ἐγκύκλιον ἐπὶ προφυλακῇ τῆς ὀρθόδοξου πίστεως καὶ εὐσεβείας, εἰδότες ὅτι, «ἡ τῶν ἀληθῶν κανόνων φυλακὴ σπουδαίῳ μὲν ἐποφείλεται παντὶ, πολὺ δὲ πλέον τοῖς ἀπειθύνειν τὰ τῶν ἄλλων ὑπὸ τῆς προνοίας ἡξιωμένοις»².

δ'. Πόθος ἱερός καὶ ἐνδόμυχος τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ὀρθόδοξου ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὑπάρχει, ὡς προεῖρηται, ἡ τῶν ἀπεσχισμένων Ἐκκλησιῶν ἔνωσις μετ' αὐτῆς ἐν τῷ ἐνὶ κανόνι τῆς πίστεως· ἀλλ' ἄνευ τοιαύτης ἐν τῇ πίστει ἐνόητος ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ ποθητὴ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔνωσις. Τοῦτων δὲ οὕτως ἐχόντων, ἀποροῦμεν τῇ ἀληθείᾳ πῶς ὁ Μακαριώτατος πάπας Λέων ΙΓ'., καίπερ ὁμολογῶν καὶ αὐτὸς τὴν ἀλήθειαν ταύτην, περιπίπτει εἰς προφανῆ πρὸς ἑαυτὸν ἀνίπρασιν, διακηρύττων, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅτι ἡ ἀληθὴς ἐνόητος ἐγκείται ἐν τῷ ἐνιαίῳ τῆς πίστεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ, ὅτι πᾶσα Ἐκκλησία καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν δύναται κατέχειν τοὺς ἑαυτῆς δογματικούς καὶ κανονικούς ὄρους, ἔστωσαν οὗτοι καὶ διάφοροι τῶν τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀποφαίνεται ἡ αὐτοῦ Μακαριότητος διὰ νεωτέρας ἐγκυκλίου ὑπὸ χρονολογίαν 30 Νοεμβρίου 1891· διότι ἀντίφασις προφανῆς ἐστίν, ὅταν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ μὲν πιστεύῃ, ὅτι τὸ

1. Β' Κορ. ια', 13. — 2. Φωτ. ἐπιστ. γ', § 1'.

Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὁ δὲ, ὅτι ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ· ὁ μὲν ραντίζη, ὁ δὲ βαπτίζη τρίς εἰς τὸ ὕδωρ· ὁ μὲν γρηῖται ἐνζύμω ἄρτω ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας εὐχαριστίας, ὁ δὲ ἀζύμω· ὁ μὲν μεταδίδη τῷ λαῷ καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου, ὁ δὲ μόνον ἐκ τοῦ ἀγίου ἄρτου, καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις. Τί δ' ἄρα γε ἐμφαίνει ἢ ἀντίφασις αὕτη, σεβασμὸν πρὸς τὰς εὐαγγελικὰς ἀληθείας τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ πλαγίαν ὑποχώρησιν καὶ ἀναγνώρισιν τούτων, ἢ τι ἄλλο, οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν.

ε'. Ἄλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ, πρὸς πραγματοποιήσιν τοῦ εὐσεβοῦς πόθου τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν πρῶτιστα πάντων θεόν ἵνα ὀρισθῇ μία κοινὴ ἀρχὴ καὶ βᾶσις· τοιαύτη δὲ ἀσφαλὴς κοινὴ ἀρχὴ καὶ βᾶσις οὐδεμία ἄλλη δύναται εἶναι ἢ ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἐπτὰ ἀγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἀνατρέχοντες λοιπὸν εἰς τὴν διδασκαλίαν ταύτην, κοινήν οὖσαν ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως μέχρι τοῦ χωρισμοῦ, ὀφείλομεν ἐρευνῆσαι μετὰ εἰλικρινοῦς πόθου τοῦ συνιδεῖν τὴν ἀλήθειαν, τί ἐπίστευε τότε σύσσωμος ἡ ἀνά τὴν Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ὀρθόδοξος ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, καὶ κρατεῖν τοῦτο ἀκέραιον καὶ ἀναλλοίωτον. Πᾶν δ' ὅ,τι ἐν χρόνοις μεταγενεστέροις προσετέθη ἢ ἀφῆρέθη, κατῆκον ἔχει πᾶς τις ἱερὸν καὶ ἀπαρχίτητον, ἂν εἰλικρινῶς ζητῇ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τὴν δόξαν τὴν ἑαυτοῦ, ἵνα ἐν πνεύματι εὐσεβείας ἐπανορθώτῃ τὸ τοιοῦτον, ἀναλογιζόμενος ὅτι, ἐμμένων ἀλαζονικῶς ἐν τῇ διαστροφῇ τῆς ἀληθείας, βαρεῖαν ὑπέχει τὴν εὐθύνην ἐνώπιον τοῦ ἀδεκῆστου βήματος τοῦ Χριστοῦ. Ταῦτα δὲ λέγοντες οὐδόλως ἐννοοῦμεν τὰς διαφορὰς τὰς ἀφορώσας τὸ τυπικὸν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ τὰ ἄσματα ἢ τὰ ἱερατικὰ ἄμφια καὶ τὰ παραπλήσια, ἅπερ καὶ ποικίλλοντα, ὡς καὶ τὸ πάλαι, ἤκιστα παραβλάπτουσι τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, ἀλλὰ τὰς οὐσιώδεις ἐκείνας διαφορὰς τὰς ἀναγομένας εἰς τὰ θεοπαράδοτα τῆς πίστεως δόγματα καὶ τὸ θεοσύστατον κανονικὸν πολίτευμα τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν διοικήσεως· «Ἐν οἷς οὐκ ἔστι πίστις τὸ ἀθετούμενον», λέγει καὶ ὁ ἱερὸς Φῶτιος, οὐδὲ κοινοῦ τε καὶ καθολικοῦ ψηφίσματος ἔκπτωσις, ἄλλων παρ' ἄλλοις ἔθων τε καὶ νομίμων φυλαττομένων, οὔτε τοὺς φύλακας ἀδικεῖν, οὔτε τοὺς μὴ παραδεξαμένους παρανομεῖν, ὀρθῶς ἂν τις κρίνειν εἰδὼς διορίσαιτο»¹.

1. Φωτ. ἐπιστ. γ'. § 5'.

Γ'. Καὶ δὴ ἐπὶ τῷ ἱερῷ σκοπῷ τῆς ἐνώσεως ἡ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος καὶ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐστὶν ἐτοίμη ἀποδέξασθαι ὁλοφύγως, εἰ τυχὸν παρέφθιρον ἢ μὴ κατέχοι, πᾶν ὅ,τι πρὸ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ὠμολόγουν ὁμορῶνως ἢ τε Ἀνατολικὴ καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία· καὶ ἂν μὲν ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν θείων Πατέρων καὶ τῶν θεοσυλλέκτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀποδείξωσιν οἱ Δυτικοὶ, ὅτι ἀνεγίνωσκέ ποτε πρὸ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος τὸ σύμβολον τῆς πίστεως μετὰ τῆς προσθήκης ἢ κατὰ τὴν ἐσπερίαν ὀρθοδοξοῦσα τότε ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία, ἢ μετεχειρίζετο τὰ ἄζυμα, ἢ ὅτι παρεδέχετο τὴν περὶ καθαρτηρίου πυρὸς διδασκαλίαν, τὸ ράντισμα ἀντὶ τοῦ βαπτίσματος, τὴν ἄσπιλον σύλληψιν τῆς ἀειπαρθένου, τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, ἢ τὸ ἀλάθητον καὶ ἀπολυταρχικὸν τοῦ τῆς Ρώμης ἐπισκόπου, οὐδὲν ἔχομεν εἰπεῖν· εἰ δὲ τοῦναντίον τρανῶς ἀποδεικνύεται, ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ φιλαλήθεις τῶν Λατίνων ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ καὶ ὀρθόδοξος καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κρατεῖ τὰ ἀρχαιοπαράδοτα δόγματα, κοινῶς τότε ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει ὁμολογούμενα, καὶ ὅτι ἡ Δυτικὴ διέστρεφεν αὐτὰ διὰ ποικίλων νεωτερισμῶν, τότε καὶ τοῖς νηπίοις δῆλον, ὅτι ἡ φυσικωτέρα ὁδὸς πρὸς τὴν ἑνωσὶν ἐστὶν ἡ ἐπάνοδος τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἀρχαῖον δογματικὸν καὶ διοικητικὸν καθεστῶς· διότι ἡ πίστις οὐδαμῶς μεταβάλλεται τῷ χρόνῳ ἢ ὑπὸ τῶν περιστάσεων, ἀλλὰ μένει πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἡ αὐτὴ, ὅτι «ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεύματι, φησι, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· εἰς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισματι· εἰς Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν»¹.

Ζ'. Ἡ μία λοιπὸν, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐπίστευε καὶ ἐδογματίζεε συνωδᾶ τοῖς εὐαγγελικοῖς ρήμασιν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς· ἀλλ' ἐν τῇ Δύσει ἀπὸ τοῦ Θ'. ἡδὴ αἰῶνος ἤρξατο παραγαράττεσθαι τὸ ἱερὸν τῆς πίστεως σύμβολον τὸ συνταχθὲν καὶ κυρωθὲν ὑπὸ Συνόδων Οἰκουμενικῶν, καὶ διαδίδοσθαι ἀνθαιρέτως ἡ ἰδέα ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Οὐδόλως δὲ ἀγνοεῖ βεβχίως ὁ πάπας Λέων ΙΓ'. ὅτι ὁ ὀρθόδοξος προκάτοχος καὶ συνώνυμος αὐτῷ καὶ τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος Λέων ὁ Γ'. τῷ 809 συνοδικῶς ἀπεκήρυξε τὴν ἀντευαγγελικὴν καὶ πανάθεσμον ταύτην προσθήκην

1. Ἐφεσ. δ'. 5.

«καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ» (filioque), καὶ ἐνεγράξαεν ἀκέραιον καὶ ἄνευ τινὸς προσθήκης τὸ ἱερὸν σύμβολον τῆς Α'. καὶ Β'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐπὶ δύο ἀργυρῶν πλακῶν Ἑλληνιστὶ καὶ Λατινιστὶ, προσεπιγράψας, «Ταῦτα Λέων ἐθέμην δι' ἀγάπην καὶ ἐπὶ προφυλακῇ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως» (Hæc Leo posui amore et cautela fidei orthodoxæ)¹. Οὐδόλως ἐπίσης ἀγνοεῖ ὅτι μόλις κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, ἡ ἀρχομένου τοῦ ἐνδεκάτου, παρεισήχθη ἐπισήμως καὶ ἐν Ρώμῃ εἰς τὸ ἱερὸν τῆς πίστεως σύμβολον ἡ ἀντευαγγελικὴ καὶ ἄθεσμος αὕτη προσθήκη, καὶ ὅτι ἐμμένουσα ἄρα ἐν ταῖς καινοτομίαις αὐτῆς ἡ ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία καὶ μὴ ἐπιστρέφουσα εἰς τὸ δόγμα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὑπέχει αὐτῇ πλήρη τὴν εὐθύνην ἐνώπιον τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἣτις στερωρῶς ἀντέχεται τῶν πατρῶν, καὶ ἀνόθευτον ἐν πᾶσι φυλάττει τὴν παραδοθεῖσαν παρακαταθήκην τῆς πίστεως, ὑπέικουσα τῷ ἀποστολικῷ παραγγέλματι.

1. Βλ. Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ βιβλιοθηκαρίου Ρώμης Vitam Leonis III (Βίον Λέοντος Γ') ἐν βίοις Παπῶν. Ὁ δὲ ἱερός Φώτιος μνημονεύων τὴν στηλεωτικὴν ταύτην κατὰ τῶν κακοδοξούντων πρᾶξιν τοῦ ὀρθοδόξου πάπᾶ Ρώμης Λέοντος Γ' ἐν τῇ περιύπτῳ πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἀκυληίας ἐπιστολῇ, ἐκφράζεται ὡδε. Καὶ γὰρ (ἵνα τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἔασω) καὶ Λέων ὁ τῆς Ρώμης ἀρχιερεὺς, ὁ τε παλαιὸς καὶ πάλιν ὁ μετὰ τοῦτον νέος Λέων, τὰ αὐτὰ φρονούντες τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς πρὸ αὐτῶν ἀγίοις ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς θεπίσμοισιν ἐπιδείκνυνται· ὁ μὲν τῇ τετάρτῃ καὶ οἰκουμενικῇ ἀγίᾳ Συνόδῳ πολλὴν συνεινεγκῶν τὴν συγκρότησιν διὰ τε τῶν εἰς πρόσωπον αὐτοῦ ἀποσταλέντων ἱερῶν ἀνδρῶν καὶ διὰ τῆς οικείας ἐπιστολῆς, δι' ἧς καὶ Νεστόριος καὶ Εὐτυχῆς καταβέβληνται· ἐν ἧ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς κατὰ τὰς πρὸ αὐτοῦ συνοδικὰς ψήφους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἀνεκέρυττεν ἐκπορεύεσθαι. Ὡτὺτως δὲ καὶ ὁ μεταγενέστερος Λέων, ὁ τὴν πίστιν, ὡσπερ τὴν κλησιν, ἐράμιλλος. Οὗτος δὲ, οὗτος ὁ τῆς εὐσεβείας θερμὸς ζηλωτῆς, ὡς ἂν κατὰ μηδένᾳ τρόπον μηδὲ μὴς παρεχρόταιτο βραχέως γλώττῃ τὸ ἄχραντον ἡμῶν τῆς εὐσεβείας μῆτημα, Ἑλληνίδι φωνῇ, ὡσπερ δὲ καὶ κατ' ἀρχαῖς εἴθηται, τοῖς ἐν τῇ Δύσει δι' αὐτοῦ δοξολογεῖν καὶ θεολογεῖν τὴν ἀγίαν Τριάδα παρεδέδωκε. Καὶ οὐ λόγῳ μόνον καὶ προτάγματι, ἀλλὰ καὶ θυροῖς τισὶ πεποιημένοις, ὡσπερ στήλαις τισὶν, ἀναγραψάμενός τε καὶ εἰς ὄψιν ἀπάντων προθεῖς, καὶ τὰς πύλας τῆς ἐκκλησίας προσέπηξεν, ὡς ἂν πᾶσιν εἴη ῥηθὲν τε καὶ ἀκπλήρευτον ἐκμνησθῆναι τὴν εὐσέβειαν, καὶ μηδὲ μὴθεν τοῖς κρυφαῖς παρεχρόταις καὶ καινολόγοις μέθοδος εἶη κινδηλεύειν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν εὐσέβειαν, καὶ δεύτερον αἴτιον εἰσάγειν παρὰ τὸν Πατέρα τὸν Υἱὸν τοῦ ὁμοτίμως τῷ γεννηθέντι Υἱῷ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευομένου Πνεύματος. Καὶ οὐχ ἡ δυὰς αὕτη μόνον τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν, κατὰ τὴν Δύσιν διελκυσφίντων, τὴν εὐσέβειαν ἀκαινοτόμητον διετώσαντο· οὐχ οὕτω σπανίζει κηρύκων ἐσπερίων ἡ Ἐκκλησία· ἀλλὰ καὶ ἄλλος χορὸς οὐκ εὐαρίθμητος» (Ἐπιστ. ε', § γ').

«τὴν καλὴν παρακαταθήκην φύλαξον διὰ Πνεύματος ἀγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἣν τινες ἐπαγγελόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἡστόχησαν»¹.

η'. Ἡ μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐβάπτιζε διὰ τριῶν καταδύσεων ἐν τῷ ὕδατι, ὁ δὲ πάπᾶς Πελάγιος ἀποκαλεῖ διαταγὴν τοῦ Κυρίου τὴν τριττὴν κατάδυσιν, καὶ κατὰ τὸν ΙΓ'. ἔτι αἰῶνα ἐκράτει ἐν τῇ Δύσει τὸ διὰ τριῶν καταδύσεων βάπτισμα, καὶ κήρυκες τούτων διαπρύσιοι αὐταὶ αἱ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις ναοῖς τῆς Ἰταλίας σωζόμεναι ἱεραὶ κολυμβῆθραι· ἀλλ' ἐν χρόνοις μεταγενεστέροις παρειαχθὲν ἐγένετο παραδεκτὸν τὸ ῥάντισμα καὶ τὸ ἐπίχυμα ἐν τῇ παπικῇ Ἐκκλησίᾳ· ἣτις καὶ ἐμμένει εἰσέτι ἐν τῇ καινοτομίᾳ, εὐρύνουσα καὶ οὕτω τὸ ἀνορυχθὲν ὑπ' αὐτῆς χάσμα· οἱ δὲ Ὀρθόδοξοι ἐμμένοντες πιστοὶ ἐν τῇ ἀποστολικῇ παραδόσει καὶ τῇ πράξει τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, «ὕπερ τοῦ κοινοῦ κτήματος τοῦ πατρικοῦ θησαυροῦ τῆς ὑγιαίνουσας πίστεως ἐστήκαμεν ἀγωνιζόμενοι»².

θ'. Ἡ μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐτέλει τὴν θείαν Εὐχαριστίαν ἐπὶ πλέον τῶν χιλίων ἐτῶν κατὰ τε τὴν Ἀνατολήν καὶ τὴν Δύσιν δι' ἐνζύμου ἄρτου, ὡς μαρτυροῦσι καὶ αὐτοὶ οἱ φιλαλήθεις ἐκ τῶν παπικῶν θεολόγων· ἀλλ' ἡ παπικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος ἐκαινοτόμησε καὶ ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας Εὐχαριστίας εἰσαγαγοῦσα τὰ ἄζυμα.

ε'. Ἡ μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων παρεδέχετο, ὅτι τὰ τίμια δῶρα καθαγιαζόνται μετὰ τὴν εὐχὴν τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς εὐλογίας τοῦ ἱερέως, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἀρχαῖα τυπικά τῆς Ρώμης καὶ τῶν Γαλλικῶν, ὕστερον ὁμοῦς ἐκαινοτόμησε καὶ ἐν τούτῳ ἡ παπικὴ Ἐκκλησία, ἀποδεξαμένη ἀθαιρέτως τὴν καθαγίασιν τῶν τιμίων δώρων ὡς γινομένην σὺν τῇ ἐκφωνήσει τῶν Κυριακῶν λογίων: «Λάβετε φάγετε· τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου»· καὶ, «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστὶ τὸ αἷμά μου»³.

εα'. Ἡ μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῶν ἑπτὰ

1. Β'. Τιμ. α', 14. α' Τιμ. σ', 20. — 2. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου ἐπιστ. 243 πρὸς Ἰταλοὺς καὶ Γάλλους ἐπισκόπους. — 3. Ματθ. κς', 26.

Οικουμενικῶν Συνόδων, ἀκολουθοῦσα τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου, «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες»¹, μετέδιδε τοῖς πᾶσι καὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου· ἀλλ' ἡ παπικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ Θ'. αἰῶνος καὶ ἐντεθθεν ἐκαινοτόμησε καὶ ἐν τούτῳ ἀποστερήσασα τοὺς λαϊκοὺς τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου παρὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν καθολικὴν πρᾶξιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ τὴν ρητὴν ἀπαγόρευσιν πολλῶν ἀρχαίων ὀρθοδόξων τῆς Ρώμης ἐπισκόπων.

ιβ'. Ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων στοιχοῦσα τῇ θεοπνεύστῳ διδασκαλίᾳ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῇ ἀνέκαθεν ἀποστολικῇ παραδόσει, εὐχεται καὶ ἐπικαλεῖται τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ συγχωρήσεως καὶ ἀναπαύσεως τῶν ἐν Κυρίῳ κεκοιμημένων². ἀλλ' ἡ παπικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς ἐπενόησε καὶ συνεσώρευσε ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πάπα, ὡς μοναδικοῦ τινος προνομιοῦχου, πληθὺν καινοτομιῶν περὶ καθαρτηρίου πυρὸς, περὶ περισσείας ἀρετῶν τῶν ἁγίων καὶ διανομῆς αὐτῶν τοῖς δεομένοις, καὶ τὰ παραπλήσια, πρεσβεύουσα ἅμα καὶ τελείαν ἀνταπόδοσιν τοῖς δικαίοις πρὸ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως καὶ κρίσεως.

ιγ'. Ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων δογματίζει μόνην ἀγνήν καὶ ἄσπιλον τὴν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου ὑπερφυᾶ σάρκωσιν τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ἡ παπικὴ Ἐκκλησία ἐκαινοτόμησε πάλιν μόλις πρὸ τεσσαρακονταετίας, δογματίσασα καινοφανῆς δόγμα περὶ ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἄγνωστον τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ, σφοδρῶς δὲ πολεμηθὲν ἄλλοτε καὶ ὑπὸ τῶν διαπρεπεστέρων παρὰ τοῖς πικισταῖς θεολόγων.

ιδ'. Ταύτας οὖν τὰς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν δημιουργηθείσας ἐν τῇ Δύσει, ὡς προείρηται, σπουδαίας καὶ οὐσιώδεις περὶ τὴν πίστιν διαφορὰς παραλείπουσα ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, παρίστησιν ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ὡς τὸ κυριώτερον καὶ μόνον δῆθεν αἷτιον τῆς διαφωνίας τὸ ζήτημα τῶν πρωτείων τοῦ τῆς Ρώμης ἀρχιερέως, καὶ παραπέμπει ἡμᾶς εἰς τὰς πηγὰς, ὅπως ἀναζητήσωμεν τί ἐφρόνουν οἱ προπάτορες ἡμῶν, καὶ τί παρέδωκεν ἡ πρώτη τοῦ χριστιανισμοῦ ἐποχὴ. Ἀλλ' ἀνατρέχοντες εἰς τοὺς Πατέρας καὶ τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους τῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων ἐννέα αἰώνων πληροφορούμεθα, ὅτι οὐδέποτε ἐθεωρήθη ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης ὡς ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ καὶ ἀλάνθαστος κεφαλὴ τῆς Ἐκ-

1. Ματθ. κς'. 28. — 2. Ματθ. κς', 31. Ἐβρ. ΙΑ', 39. Τιμ. δ', 8. Β', Μακκαβ. ιβ', 48.

κλησίας, καὶ ὅτι πᾶς ἐπίσκοπός ἐστι κεφαλὴ καὶ πρόεδρος τῆς ἑαυτοῦ κατὰ μέρος Ἐκκλησίας, ὑποκείμενος μόνον ταῖς συνοδικαῖς τῆς καθόλου Ἐκκλησίας διατάξεσι τε καὶ ἀποφάσεσιν ὡς μόναις ἀλάνθαστοις, ἥμισυ τοῦ κανόνος τούτου ἐξαιρουμένου τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, ὡς δείκνυσιν ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, μόνος δὲ αἰώνιος ἀρχηγός καὶ κεφαλὴ ἀθάνατος τῆς Ἐκκλησίας ἐστὶν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅτι «Αὐτός ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς Ἐκκλησίας»¹, ὁ καὶ εἰπὼν πρὸς τοὺς θείους αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ἀποστόλους κατὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν· «Καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»². Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ὃν ἀπὸ σκοποῦ οἱ πικισταὶ φαντάζονται ὡς ἰδρυτὴν τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ πρῶτον αὐτῆς ἐπίσκοπον στηριζόμενοι ἐπὶ ἀποκρύφων τοῦ Β'. αἰῶνος βιβλίων, τῶν Ψευδοκκλημεντίων, συζητεῖ ἴσος πρὸς ἴσους ἐν τῇ ἀποστολικῇ συνόδῳ τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ἐλέγχεται πικρῶς ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Πύλου, ὡς ἐκ τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς καταφαινεται³. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ εὐαγγελικὸν χωρίον, εἰς ὃ παραπέμπει ὁ ποντίφηξ τῆς Ρώμης, «Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν»⁴, γνωστὸν καὶ αὐτοῖς τοῖς παπισταῖς τυγχάνει, ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους τῆς Ἐκκλησίας αἰῶνας ἡ τε παράδοσις καὶ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ Πατέρες πάντῃ ἀλλοίως καὶ ἐν πνεύματι ὀρθοδόξῳ ἐρμηνεύουσι, πέτρᾳ θεμελιώδη καὶ ἀσάλευτον, ἐφ' ἧς ὁ Κύριος ὠκοδόμησε τὴν ἑαυτοῦ Ἐκκλησίαν ἥς πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν, ἐννοοῦντες μεταφορικῶς τὴν ὀρθὴν τοῦ Πέτρου ὁμολογίαν περὶ τοῦ Κυρίου, ὅτι «αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος»⁵. ἐφ' ἧς ὁμολογίας καὶ πίστεως ἐρείδεται ἀκραδάντως τὸ σωτήριον τοῦ Εὐαγγελίου κήρυγμα τῶν ἀποστόλων ὅλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν. Ὅθεν καὶ ὁ οὐρανοβάμων ἀπόστολος Παῦλος προφανῶς τὴν θεῖαν ταύτην ἐρμηνεύων ρήτραν ἀποφαινεται θεοπνεύστως, λέγων· «Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι, ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ· θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός»⁶. ὑπ' ἄλλην δ' ἐννοίαν θεμέλιον τῆς ἐν Χριστῷ ἐποικοδομῆς τῶν πιστῶν, ἧτοι τῶν μελῶν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὅ ἐστιν ἡ Ἐκκλησία⁷, ἀποκαλεῖ πάντας ὁμοῦ τοὺς ἀποστόλους καὶ προφήτας, γράφων

1. Κολατ. α', 18. — 2. Ματθ. κη', 30. — 3. Γαλ. ε', 11. — 4. Ματθ. ις', 18. — 5. Ματθ. αὐτόθ. 16. — 6. Α', Κορ. γ', 10. — 7. Κολατ. α', 24.

πρὸς Ἐφείσιους· «Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολιταὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹. Τοιαύτης λοιπὸν οὔσης τῆς θεοπνεύστου τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας περὶ θεμελίου καὶ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, φυσικῶς τῷ λόγῳ οἱ τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων ἀπροιξέμενοι ἱεροὶ Πατέρες οὐδεμίαν ἠδύναντο ἔχειν ἢ συλλαβεῖν ἰδέαν περὶ ἀπολυταρχικοῦ πρωτείου τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καὶ τῶν ἐπισκόπων Ρώμης, οὐδὲ ἄλλην τινὰ ἐρμηνείαν ὅπως ἄγνωστον τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποδοῦναι τῷ εὐαγγελικῷ ἐκείνῳ χωρίῳ παρὰ τὴν ἀληθῆ καὶ ὀρθόδοξον, ἢ ἐπινοῆσαι οἰκοθεν καὶ αὐθαιρέτως καινοπρεπὲς δόγμα περὶ ὑπερφιάλων πρωτείων τοῦ τῆς Ρώμης ἐπισκόπου ὡς διαδόχου τάχα τοῦ Πέτρου, καὶ ταῦτα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης ἰδρυθείσης κυρίως οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Πέτρου, οὔτινος ἢ ἐν Ρώμῃ ἀποστολικὴ ἐνέργεια παντελῶς ἀγνωεῖται ὑπὸ τῆς ἱστορίας, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ οὐρανοβάμονος ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν Παύλου διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, οὗ ἄλλως τε πασιδῆλος ἢ ἐν Ρώμῃ ἀποστολικὴ διακονία².

εε'. Οἱ θεῖοι Πατέρες τιμῶντες τὸν ἐπίσκοπον Ρώμης μόνον ὡς ἐπίσκοπον τῆς πρωτεύουσας πόλεως τοῦ κράτους, ἀπέδωκαν αὐτῷ προεδρείας πρεσβεῖα τιμητικὰ, θεωρήσαντες αὐτὸν ἀπλῶς ὡς πρῶτον τῇ τάξει ἐπίσκοπον, τοῦτ' ἐστὶ πρῶτον ἐν ἰσοῖς, ἅπερ πρεσβεῖα καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἀπένειμαν κατόπιν, ὅτε ἡ πόλις αὕτη ἐγένετο πρωτεύουσα τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, ὡς μαρτυρεῖ περὶ τούτου ὁ κη' κανὼν τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου, λέγων πρὸς τοὺς ἄλλοις τάδε: «Τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὀρίζομεν τε καὶ ψηφίζομεθα περὶ τῶν πρεσβεῖων τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης· καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην οἱ πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασιν τὰ πρεσβεῖα· καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ὄν' ἐπίσκοποι τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς Νέας Ρώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ». Ἐκ τοῦ κανόνος τούτου καταφαίνεται, ὅτι ὁ Ρώμης ἐστὶν ἐπίσκοπος ἰσότιμος τῷ ἐπισκόπῳ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῖς τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ἐν οὐδενὶ δὲ κανόνι καὶ παρ' οὐδενὶ τῶν πατέρων ὑπαινιγμὸς τις γίνεται, ὅτι ποτὲ ὁ Ρώμης μόνος ἐστὶν ὁ ἀρχηγὸς τῆς καθόλου Ἐκκλησίας καὶ ὁ ἀλάθητος κριτὴς τῶν ἐπισκόπων τῶν ἄλλων ἀνεξαρτή-

1. Ἐφεσ. β', 19. Πβλ. α', Πέτρου β', 4. Ἀποκ. κα', 14. — 2. Βλ. Πράξ. Ἀποστ. κη', 15. ἐξ. Ρωμ. α'. 9 ἐξ. ιε'. 15. ἐξ. ις'. Φιλιπ. α'. 13.

των καὶ αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἢ διάδοχος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

ες'. Ἐκάστη κατὰ μέρος αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει ἦν ὅπως ἀνεξάρτητος καὶ αὐτοδιοίκητος κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων· ὅπως δὲ οἱ ἐπίσκοποι τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, οὕτω καὶ οἱ τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἰσπανίας, τῶν Γαλλιῶν, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Βρεττανίας ἐκυβέρνων τὰ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν ἕκαστοι διὰ τῶν ἰδίων τοπικῶν Συνόδων, οὐδὲν ἀναμιξεως δικαίωμα ἔχοντας τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, ὅστις καὶ αὐτὸς ἐπίσης ὑπήγετο καὶ ὑπεῖκεν εἰς τὰς συνοδικὰς ἀποφάσεις. Ἐν σπουδαίῳ δὲ ζητήμασι δεομένοις τοῦ κύρους τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ἐγένετο ἕκκλησις εἰς Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἣτις μόνη ἦν καὶ ἐστὶ τὸ ἀνώτατον ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ κριτήριον. Τοιοῦτον ὑπῆρχε τὸ ἀρχαῖον τῆς Ἐκκλησίας πολίτευμα· οἱ δὲ ἐπίσκοποι ἦσαν ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐλεύθεροι ὅπως ἐν τοῖς ἰδίοις ἕκαστος ὁρίσας, μόνον ταῖς συνοδικαῖς διατάξεσιν ὑπέεικοντες, καὶ παρεκλήθησαν ἰσοὶ πρὸς ἀλλήλους ἐν ταῖς συνόδοις· οὐδεὶς δὲ αὐτῶν διεξεδίκει ποτὲ μοναρχικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας· εἰ δὲ ποτε φιλοδοξοῦντές τινες ἐπίσκοποι τῆς Ρώμης ἤγειρον ὑπερφιάλους ἀξιώσεις ἀγνώστου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπολυταρχίας, οἱ τοιοῦτοι προσηκόντως ἠλέγχθησαν καὶ ἐπετιμήθησαν. Ἀνακριβὲς ἄρα καὶ προφανὴς πλάνη ἐξελέγχεται ὅπερ δισχυρίζεται ὁ Λέων ΙΓ'. λέγων ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ, ὅτι πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου Φωτίου τὸ ὄνομα τοῦ Ρωμαϊκοῦ θρόνου ἦν ἕγιον παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἢ δὲ Ἀνατολῇ ὁμοίως τῇ Δύσει ὁμοθυμαδὸν καὶ ἄνευ ἀντιστάσεως ὑπετάσσεται τῷ Ρωμαίῳ ἀρχιερεῖ, ὡς διαδόχῳ δῆθεν νομίμῳ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, καὶ κατὰ συνέπειαν τοποτηρητῇ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ γῆς.

εζ'. Κατὰ τοὺς ἐννέα αἰῶνας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἡ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀνεγνώρισε περὶ πρωτείου ὑπερφιάλους ἀξιώσεις τῶν ἐπισκόπων τῆς Ρώμης, ἐπομένως οὐδὲ ὑπετάχθη αὐτοῖς, ὡς τρανῶς μαρτυρεῖ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. Ἡ ἀνεξάρτητος σχέσις τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὴν Δύσιν σαφῶς καὶ ἀριδῆλως καταφαίνεται καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων καὶ ἀξιοσημειώτων ἐκείνων λόγων τοῦ μεγάλου Βασιλείου, οὗς γράφει ἐπιστέλλων πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις Εὐσέβιον, ἐπίσκοπον Σαμοσάτων. «Τῷ ὄντι γὰρ θεραπευόμενα τὰ ὑπερήφανα ἦθη, ἑαυτῶν ὑπεροπτικώτερα γίνεσθαι πέφυκε. Καὶ γὰρ ἐὰν μὲν ἰλασθῇ ἡμῖν

ὁ Κύριος, ποίας ἐτέρας προσθήκης δεόμεθα; ἐὰν δὲ ἐπιμείνη ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ποία ἡμῖν βοήθεια τῆς δυτικῆς ὀφρῦος; οἱ τὸ ἀληθὲς οὔτε ἴσασιν, οὔτε μαθεῖν ἀνέχονται, ψευδέσι βὲ ὑπονοίαις προειλημμένοι ἐκεῖνα ποιοῦσι νῦν, ἢ πρότερον ἐπὶ Μαρκέλλω»¹. Τῆς ἀνεξαρτησίας δὲ ταύτης τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ὑπερμεσοῦντος τοῦ Θ'. αἰῶνος ὑπεραμυνόμενος καὶ Φώτιος ἐκεῖνος ὁ ἱερός τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἱεράρχης καὶ φωστὴρ καὶ προβλέπων ἐπικειμένην τὴν διαστροφὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος ἐν τῇ Δύσει καὶ τὴν ταύτης ἀποσκίρτησιν ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, ἐπεδίωξε τὸ πρῶτον δι' εἰρηνικῆς ὁδοῦ τὴν ἀποστροφήσιν τοῦ κινδύνου· ἀλλ' ὁ τῆς Ρώμης ἐπίσκοπος Νικόλαος Α'. διὰ τῶν ὑπερορίων αὐτοῦ παρὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐπεμβάσεων καὶ τῆς γενομένης ἀποπειρας πρὸς τὴν ὑπ' αὐτὸν ὑποταγὴν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὥθησε τὰ πράγματα εἰς τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς λυπηρᾶς διαστάσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Τῶν ἀπολυταρχικῶν τούτων ἀξιώσεων τοῦ παπισμοῦ τὰ πρῶτα σπέρματα ἐρρίφθησαν ἐν ταῖς Ψευδοκλημεντίαις, ἐκαλλιεργήθησαν δὲ ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Νικολάου τούτου ἐν ταῖς οὕτω καλουμέναις Ψευδοϊσιδώρειαις διατάξεσιν, αἵτινές εἰσι συνορθόλευμα νόθων καὶ πλαστῶν βασιλικῶν διαταγμάτων [καὶ ἐπιστολῶν ἀρχαίων ἐπισκόπων Ρώμης, δι' ὧν ἐναντίον τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ τοῦ καθεστώτος τῆς Ἐκκλησίας σκοπίμως διεκηρύσσεται, ὅτι δῆθεν ἡ χριστιανικὴ ἀρχαιότης ἀπένεμε τοῖς ἐπισκόποις τῆς Ρώμης ἀπεριόριστον ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας.

εη'. Τὰ γεγονότα ταῦτα μετὰ πόνου ψυχῆς ἀναπολοῦμεν, καὶ ὅσον ἢ παπικὴ Ἐκκλησία, καίπερ ὁμολογοῦσα ἤδη τὸ νόθον καὶ κίβδηλον τῶν διατάξεων ἐκείνων, ἐφ' αἷς στηρίζονται αἱ ὑπερφίαλοι αὐτῆς ἀξιώσεις, οὐ μόνον δυστροπεῖ πρὸς ἐπάνοδον εἰς τοὺς κανόνας καὶ τοὺς ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀλλὰ καὶ ἐν φθίνοντι δεκάτῳ ἐνάτῳ αἰῶνι εὐρύνουσα τὸ ὑφιστάμενον χάσμα ἐπισήμως ἀνεκήρυξε καὶ ἀλάθητον τὸν ἐπίσκοπον Ρώμης, πρὸς ἐκπληξιν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ καὶ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐκτὸς τοῦ ἀφράστως ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, οὐδένα ἄλλον γινώσκει ἀλάθητον ἐπὶ γῆς ὑπάρχοντα· καὶ αὐτὸς ὁ ἀπόστολος Πέτρος, οὐτινος διάδοχος οἶεται εἶναι ὁ πάπας, τρίς ἠρνήθη τὸν Κύριον, καὶ ἠλέγχθη δις ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὡς μὴ ὀρθοποδῶν πρὸς τὴν ἀλή-

1. Ἐπιστ. 239.

θειαν τοῦ Εὐαγγελίου¹. Ἐπειτα ὁ πάπας Διβέριος κατὰ τὸν Δ'. αἰῶνα ὑπέγραψεν ὁμολογίαν Ἀρειανῆν, ὁμοίως ὁ Ζώσιμος κατὰ τὸν Ε'. αἰῶνα ἐπεδοκίμασεν ὁμολογίαν αἰρετικὴν, ἀρνούμενην τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν, ὁ Βιγίλιος κατεδικάσθη κατὰ τὸν σ'. αἰῶνα ἐπὶ κακοδοξίᾳ ὑπὸ τῆς Ε'. Συνόδου· ὁ δὲ Ὀνώριος ὑποπεσὼν εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν κατεδικάσθη κατὰ τὸν Ζ'. αἰῶνα ὑπὸ τῆς σ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὡς αἰρετικός, καὶ οἱ διάδοχοι πάπαι ἀνωμολόγησαν καὶ ἀπεδέξαντο τὴν καταδίκην αὐτοῦ.

εθ'. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν οἱ λαοὶ τῆς Δύσεως, βαθμηδὸν δὲ καὶ ἐκπολιτιζόμενοι διὰ τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων, ἤρξαντο διαμαρτύρεσθαι κατὰ τῶν νεωτερισμῶν καὶ ἀπαιτεῖν, ὡς ἐγένετο κατὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα ἐν ταῖς συνόδοις τῆς Κωνσταντίας καὶ Βασιλείας, τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν πολίτευμα τῶν πρώτων αἰώνων, εἰς ὃ χάριτι θεία μένουσι καὶ μενοῦσιν ἐς αἰὲν πισταὶ αἱ ἀνά τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὸν Βορρᾶν ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, αἱ καὶ μόναι ἀποτελοῦσαι ἤδη τὴν μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, τὸν στύλον τοῦτον καὶ τὸ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας. Τὸ αὐτὸ ἔπραξαν κατὰ τὸν ΙΖ'. αἰῶνα καὶ οἱ σοφοὶ Γαλλικανοὶ θεολόγοι, καὶ κατὰ τὸν ΙΗ'. οἱ ἐν Γερμανίᾳ ἐπίσκοποι· κατὰ δὲ τὸν αἰῶνα τοῦτον τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κριτικῆς σύσσωμος ἐξηγέρθη τῷ 1870 ἡ χριστιανικὴ συνείδησις ἐν τῷ προσώπῳ τῶν διασήμων κληρικῶν καὶ θεολόγων τῆς Γερμανίας ἕνεκα τοῦ περὶ ἀλαθῆτου τῶν παπῶν ἐξενεχθέντος καινοφανοῦς δόγματος ὑπὸ τῆς Βατικανῆς συνόδου· συνέπεια δὲ τῆς ἐξεγέρσεως ταύτης εἰσὶν αἱ σχηματισθεῖσαι ἰδιαίτεροι θρησκευτικαὶ κοινότητες τῶν Παλαιοκαθολικῶν, ἀποκηρύττουσαι τὰ τοῦ παπισμοῦ καὶ πάντῃ ἀνεξάρτητοι ἀπ' αὐτοῦ ὑπάρχουσαι.

κ'. Μάτην ἄρα παραπέμπει ἡμᾶς ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης εἰς τὰς πηγὰς, ὅπως ἀναζητήσωμεν τί ἐφρόνουσι οἱ προπάτορες ἡμῶν καὶ τί παρέδωκεν ἡμῖν ἡ πρώτη τοῦ χριστιανισμοῦ ἐποχὴ. Ἐν ταῖς πηγαῖς ταύταις εὐρίσκομεν οἱ ὀρθόδοξοι τὰ παλαιὰ καὶ θεοπαράδοτα ἐκεῖνα, ὧν μέχρι σήμερον ἐπιμελῶς ἀντεχόμεθα, οὐδαμοῦ δὲ τοὺς νεωτερισμοὺς, οὓς ἐγέννησαν μεταγενέστεροι χρόνοι ματαιοφροσύνης ἐν τῇ Δύσει, καὶ υἰοθετήσασθαι κατέχει ἄχρι σήμερον ἡ παπικὴ Ἐκκλησία. Ἡ ὀρθόδοξος ἄρα Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δικαίως καυχᾶται ἐν Χριστῷ, ὅτι ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν ἐννέα

1. Γαλλ. 6'. 41.

πρώτων αιώνων τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐπομένως ἢ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας»¹. ἢ δὲ νῦν ρωμαϊκὴ ἐστὶν Ἐκκλησία τῶν καινοτομιῶν, τῆς νοθεύσεως τῶν συγγραμμάτων τῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων καὶ τῆς παρερμηνείας τῆς τε Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῶν ὅρων τῶν ἁγίων Συνόδων· διὸ εὐλόγως καὶ δικαίως ἀπεκηρύχθη καὶ ἀποκηρύσσεται, ἐφ' ὅσον ἂν ἐμμένῃ ἐν τῇ πλάνῃ αὐτῆς. «Κρείσσων γὰρ ἐπαινετὸς πόλεμος, λέγει καὶ ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, εἰρήνης χωρίζουσης Θεοῦ».

κα'. Τοιαῦται, συντόμως εἰπεῖν, αἱ περὶ τὴν πίστιν καὶ τὸ διοικητικὸν τῆς Ἐκκλησίας πολίτευμα σπουδαῖαι καὶ ἀυθαίρετοι καινοτομίαι τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας, ἃς πρόδηλον ἐστὶ σκοπίμως ἀποσιωπᾶ ἢ παπικὴ ἐγκύκλιος. Αἱ καινοτομίαι αὗται ἀναφερόμεναι εἰς οὐσιώδη κεφάλαια τῆς πίστεως καὶ τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ προφανῶς ἀντικείμεναι εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν καθεστῶς τῶν ἐννέα πρώτων αιώνων, ποιοῦσιν ἀδύνατον τὴν ποθητὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν· ἀφ' αὐτῶν δὲ λύπης πληροῦται πᾶσα εὐσεβὴς καὶ ὀρθόδοξος καρδιά βλέπουσα τὴν παπικὴν Ἐκκλησίαν ἐμμένουσαν ὑπεροπτικῶς ἐν αὐταῖς καὶ ἥμισυ συντελοῦσαν εἰς τὸν ἱερὸν τῆς ἐνώσεως σκοπὸν δι' ἀποπτώσεως τῶν αἰρετικῶν τούτων καινοτομιῶν καὶ ἐπανόδου εἰς τὸ ἀρχαῖον καθεστῶς τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἧς μέρος τότε καὶ αὕτη ἀπετέλει.

καβ'. Τί δ' εἶπη τις καὶ περὶ ὧν γράφει ὁ Ρωμαῖος ποντίφηξ πρὸς τὰ ἐνδοξα Σλαυικὰ ἔθνη ἀπστεινόμενος; Οὐδεὶς βεβαίως ἠρνήθη ποτὲ, ὅτι διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἀποστολικῶν μόχθων τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου οὐκ ὀλίγοι ἐκ τῶν Σλαυικῶν λαῶν ἠξιώθησαν τῆς σωτηρίου χάριτος· ἀλλ' ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου Φωτίου οἱ ἐκ Θεσσαλονίκης ὀρμώμενοι Ἕλληνες ἐκεῖνοι τῶν Σλαύων ἀπόστολοι καὶ στενοὶ φίλοι τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνου Πατρὸς ἀπεστάλησαν πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν Σλαυικῶν φυλῶν οὐχὶ ἐκ Ρώμης, ἀλλ' ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἐνθα καὶ ἐμορφώθησαν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ ἁγίου Πολυγρονίου μονάζοντες. Ὅπως ἄρα ἀσύστατά εἰσι τὰ διασαλπίζόμενα ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ τοῦ Ρωμαιοῦ ποντίφηκος, ὅτι ὄθην ἐγεννήθη ὡραία τις σχέσις καὶ ἀμοιβαιότης μεταξὺ τῶν Σλαυικῶν φύλων καὶ τῶν ἱεραρχῶν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας· διότι, καὶ

ἐὰν ἢ αὐτοῦ Μακαριότης ἀγνοῆ, ἡ ἱστορία ὁμως διαρρήδην κηρύττει, ὅτι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἱεροὶ τῶν Σλαύων ἀπόστολοι περισσότερα ὑπέστησαν δεινὰ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῶν παρὰ τῶν ἐπισκόπων τῆς Ρώμης διὰ τῶν ἀφορισμῶν καὶ τῶν ἀντιπράξεων αὐτῶν, καὶ ἀπηνέστερον ἐδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Φράγκων παπιστῶν ἐπισκόπων, ἢ ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν καὶ τοίκων τῶν χωρῶν ἐκείνων. Γινώσκει δὲ πάντως ἢ αὐτοῦ Μακαριότης, ὅτι, μεταστάντος πρὸς Κύριον τοῦ μακαρίου Μεθοδίου διακόσιοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, οἱ καὶ διαπρεπέστεροι, μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας πρὸς τὰς ἀντιπράξεις τῶν Ρωμαίων ποντιφῆκων ἐκδιωχθέντες ἐκ Μοραυίας, ἀπήχθησαν διὰ στρατιωτικῆς δυνάμεως πέραν τῶν ὁρίων αὐτῆς, ὁπόθεν διεσπάρησαν ἔπειτα εἰς Βουλγαρίαν καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ λογιωτέρου Σλαυικοῦ κλήρου συνεξώσθη καὶ τὸ τυπικὸν τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἢ ἐν χρήσει Σλαυικὴ γλῶσσα, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου πᾶν ἔγνος ὀρθοδοξίας ἐξηλείφθη ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων, καὶ ταῦτα πάντα συνεργούντων ἐπισήμως τῶν ἐπισκόπων τῆς Ρώμης κατὰ τρόπον ἥμισυ τιμῶντα τὴν ἱερότητα τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος. Ἄλλ' ἐξ ὧν τούτων τῶν ἐπηρειῶν διασωθεῖσαι χάριτι Θεοῦ ἀσινεῖς αἱ ὀρθόδοξοι Σλαυικαὶ Ἐκκλησίαι καὶ προσφιλεῖς θυγατέρες τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, καὶ ἰδίως ἡ μεγάλη καὶ ἔνδοξος τῆς θεοσώστου Ρωσίας, διεφύλαξαν καὶ διαφυλάξουσιν ἄχρι συντελείας τῶν αἰώνων τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς πίστεως, καὶ πρόκεινται περιφανῆ μαρτύρια τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας. Μάτην ἄρα ἢ παπικὴ ἐγκύκλιος ἐπαγγέλλεται ταῖς Σλαυικαῖς Ἐκκλησίαις εὐημερίαν καὶ μεγαλεῖα· διότι εὐδοκίᾳ τοῦ παναγάθου Θεοῦ κέκτηνται ἤδη ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ, σταθερῶς ἐμμένουσαι ἐν τῇ πατρῷᾳ ὀρθοδοξίᾳ καὶ καυχώμεναι ἐπ' αὐτῇ ἐν Χριστῷ.

καγ'. Τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἀναντιρρήτως μαρτυρουμένων, ἐκ καθήκοντος μεριμνῶντες στρέφομεν τὸν λόγον πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως, οἵτινες, ἐξ ἀγνοίας τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀδεκάστου τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἱστορίας εὐπίστως παρασυρόμενοι, ἀκολουθοῦσι ταῖς ἀντευαγγελικαῖς καὶ παναθέσμοις καινοτομίαις τοῦ παπισμοῦ, ἀπεσπασμένοι καὶ μακρὰν διατελοῦντες τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἧτις ἐστὶν «Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας»¹, ἐν ἧ καὶ ἔλαμψαν ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ ὀρθοδοξίᾳ τῆς πίστεως οἱ ἐνδοξοὶ αὐτῶν πρόγονοι καὶ προπάτορες ἐπὶ ἐννέα ὅλους αἰῶ-

1. α'. Τιμ. γ', 15.

νας μέλη αὐτῆς ὑπάρξαντες πιστὰ καὶ τίμια καὶ ταῖς διατάξεις τῶν θεοσυλλέκτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων πειθηνίως ἐπόμενοι καὶ στοιχοῦντες.

κδ'. Λαοὶ φιλόχριστοι τῶν ἐνδόξων χωρῶν τῆς Δύσεως! χαίρομεν ἀφ' ἐνὸς βλέποντες ὑμᾶς, ὅτι ἔχετε ζῆλον Χριστοῦ ἐκ τῆς ὀρθῆς γνώμης ἀγόμενοι, ὅτι ἄνευ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι Θεῷ¹. ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου οἴκοθεν δῆλον παντὶ εὖ φρονοῦντι, ὅτι ἡ σωτήριος εἰς Χριστὸν πίστις ἐξ ἅπαντος ὀφείλει εἶναι ὀρθὴ κατὰ πάντα καὶ σύμφωνος πρὸς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ τὰς ἀποστολικὰς παραδόσεις, ἐφ' αἷς βασιζέται ἡ διδασκαλία τῶν θείων Πατέρων καὶ τῶν ἐπτὰ ἀγίων καὶ θεοσυλλέκτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Πρόδηλον πρὸς τοῦτοις ὅτι ἡ καθόλου Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἡ κατέχουσα ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς ἐνιαίαν τε καὶ ἀνόθευτον καὶ ἀκεραίαν τὴν σωτήριον ταύτην πίστιν ὡς θείαν παρακαταθήκην, καθάπερ ἀνέκαθεν παρεδόθη καὶ ὑπὸ τῶν θεοφόρων Πατέρων πνευματοκινήτως ἀνεπτύχθη καὶ ὑπετυπώθη κατὰ τοὺς πρώτους ἐννέα αἰῶνας, αὕτη ἐστὶ μία καὶ ἐνιαία εἰς τὸ διηνεκές, καὶ οὐχὶ πολλαπλῆ τις καὶ ποικίλλουσα σὺν τῷ χρόνῳ προΐοντι· καθότι αἱ εὐαγγελικαὶ ἀλήθειαι οὐδέποτε ἐπιδέχονται ἀλλοίωσιν ἢ πρόοδον ἐν χρόνῳ, ὡσπερ τὰ ποικίλα φιλοσοφικὰ συστήματα, ἐπειδὴ «Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας»². Ὅθεν καὶ ὁ ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Λειρίνου τῆς Γαλλίας τῷ γάλακτι τῆς πατρῴας εὐσεβείας ἐκτραφεὶς καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ Ε' αἰῶνος ἀκμάσας ἱερὸς Βικέντιος πάνυ σοφῶς καὶ ὀρθοδόξως χαρακτηρίζει τὴν ἀληθῆ τῆς πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας καθολικότητα, λέγων· «Ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκεῖνο μάλιστα σπουδαστέον ἡμῖν κατέχειν, ὅπερ πανταχοῦ, ὅπερ αἰεὶ, ὅπερ ὑπὸ πάντων ἐπιστεύθη. Τοῦτο γὰρ ἀληθῶς καὶ κυρίως καθολικόν ἐστι, καθάπερ αὕτη τῆς λέξεως ἡ δύναμις καὶ ὁ νοῦς δηλοῖ, ὅπερ ἅπαντα σχεδὸν ἐν συνόλῳ περιλαμβάνει. Τοῦτο δ' ἐστὶ, εἴ γε στοιχοῦμεν ἐπόμενοι τῷ συνόλῳ, τῇ ἀρχαιότητι, τῇ συμφωνίᾳ»³. Ἀλλ' ὡς προεῖρηται, ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ δε-

1. Ἐβρ. ια', 16. — 2. Ἐβρ. ιγ', 8.

3. In ipsa item catholica Ecclesia magnopere curandum est, ut teneamus, quod ubique quod semper, quod ab omnibus creditum est. Hoc est enim vere proprieque Catholicum (quod ipsa vis nominis ratioque declarat), quod omnia fere universaliter comprehendit. Sed hoc fiet si sequimur universalitatem, antiquitatem, consensionem (Vicentii Lirinensis Commonitorium pro Katholicae fidei antiquitate et universalitate Cap III. Πηλ. Cap. VIII, καὶ XIV.).

κάτου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ποικίλας καὶ ξένας καὶ αἰρετικὰς διδασκαλίας καὶ καινοτομίας παρεισηγάγεν ἐν ἑαυτῇ διὰ τοῦ παπισμοῦ, καὶ οὕτως ἀπεσχίσθη καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τῆς ἀληθινῆς καὶ ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Πόση δὲ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιστροφῆς καὶ ἐπανόδου ὑμῶν εἰς τὰς ἀρχαίας καὶ ἀνοθεύτους διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐν Χριστῷ ἐπιδιωκομένης σωτηρίας, εὐκόλως κατανοεῖτε, ἐὰν λάβητε συνετῶς ὑπ' ὄψιν τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς παραγγελίαν τοῦ οὐρανοθάμονος ἀποστόλου Παύλου, λέγοντος· «Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν»¹. ἔτι δὲ καὶ ὅσα πρὸς Γαλάτας γράφει ὁ αὐτὸς θεῖος ἀπόστολος, λέγων· «Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινὲς εἰσιν οἱ ταρασσόντες ὑμᾶς, καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ»². Ἀλλ' ἐκκλίνατε ἀπὸ τῶν τοιούτων διαστροφῶν τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας, «Οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κολίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων»³. καὶ ἐπανέλθετε τὸ λοιπὸν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, ἥτις ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ συνόλου τῶν κατὰ μέρος ἀνὰ τὴν ὀρθοδοξοῦσαν οἰκουμένην θεοφυτεῦτων δίκην ἀμπέλων εὐκληματουσῶν καὶ ἀρρήκτως ἐν ἐνότητι τῆς μιᾶς εἰς Χριστὸν σωτηρίου πίστεως καὶ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ τῷ πνεύματι συνημμένων ἀλλήλαις ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, ἵνα τύχητε τῆς ἐν Χριστῷ ποθουμένης σωτηρίας, καὶ δοξασθῆτε οὕτω καὶ ἐν ὑμῖν τὸ ὑπερύμνητον καὶ ὑπερένδοξον ὄνομα τοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου παθόντος Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

κε'. Ἡμεῖς δὲ, οἱ χάριτι καὶ εὐδοκίᾳ τοῦ παναγάθου Θεοῦ μέλη τιμια τυγχάνοντες τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἥτοι τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἀντεχώμεθα τῆς πατρῴας καὶ ἀποστολοπαραδότου εὐσεβείας. Προσέχωμεν πάντες ἀπὸ τῶν ψευδοποστόλων, οἵτινες ἐρχόμενοι ἐν σχήματι προβάτων πειρῶνται δελεάζειν τοὺς ἀπλοῖκωτέρους ἐν ἡμῖν διὰ ποικίλων καὶ ὑπούλων ὑποσχέσεων, τὰ πάντα θεμιτὰ ἡγούμενοι καὶ ἐπιτρέποντες πρὸς ἔνωσιν, ἐὰν μόνον ἀναγνωρισθῆ ὁ τῆς Ρώμης πάπας ὡς ὑπέρτατος καὶ ἀλάθητος ἄρχων

1. Α'. Θεσσ. β', 15. — 2. Γαλ. α', 6. — 3. Ρωμ. ιε', 18.

καὶ ἀπόλυτος κυριάρχης τῆς καθόλου Ἐκκλησίας καὶ μόνος ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ καὶ πηγὴ πάσης χάριτος! Ἰδίᾳ δὲ οἱ χάριτι καὶ ἐλέῳ Θεοῦ τεταγμένοι ἐπίσκοποι καὶ ποιμένες καὶ διδάσκαλοι τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἀπροσέχωμεν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ἡμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος»¹, ὡς λόγον ἀποδώσοντες: «Διὸ παρακαλῶμεν ἀλλήλους καὶ οἰκοδομῶμεν εἰς τὸν ἕνα». Ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ἡμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, αὐτὸς καταρτίσαι ἡμᾶς, στηρίξαι, σθενώσαι, θεμελιώσαι»², καὶ δώῃ φωτισθῆναι τῷ φωτὶ τῆς χάριτος αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς ἀληθείας πάντας τοὺς ἔξω καὶ μακρὰν τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ὀρθοδόξου μάνδρας τῶν λογικῶν αὐτοῦ προβάτων. Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κωνσταντινουπόλεως

Ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ, ἔτους σωτηρίου αὐτῆς.

† **Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΝΘΙΜΟΣ** ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ
ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης

- † ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης
- † ὁ Νικομηδείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης
- † ὁ Νικαίας ΠΕΡΩΝΥΜΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης
- † ὁ Προύσης ΝΑΘΑΝΑΗΛ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης
- † ὁ Σμύρνης ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης
- † ὁ Φιλαδελφείας ΣΤΕΦΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης
- † ὁ Λήμνου ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης
- † ὁ Δερραχίου ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης
- † ὁ Βελεγράδων ΔΩΡΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης
- † ὁ Ἐλασσῶνος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης
- † ὁ Καρπάθου καὶ Κάσου ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγ. ἀδελφ. καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἐλευθερονπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπ. ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

SISMANOGLIO
MEGARÒ

